

ЛЮДВИК ЛЮДВИКОВИЧ ШИМОН
(до 65-річчя від дня народження)

Існує вислів, який прирівнює прожиті людиною роки з її багатством. Безумовним при цьому є те, що всі свідомо прожиті роки були наповнені змістом. Саме так можна зрозуміти і оцінити життєвий шлях професора Шимона Людвика Людиковича, завідувача кафедри квантової електроніки, декана фізичного факультету, якому 22 листопада 1999 року виповнюється 65 років. Можна лише здогадуватися, що потяг до знань, до чогось вищого, ніж сіра буденність, були душевними покличками Л.Л.Шимона з молодих літ. Ці роки важко назвати розкішними у матеріальному розумінні – важкі воєнні та повоєнні шляхи. Тут спостерігається той випадок, коли духовне переважає матеріальне. І саме цей поклик душі привів юного тоді Л. Л. Шимона в 1952 році в Ужгородський державний університет на фізико-математичний факультет, який він закінчив з відзнакою в 1957 році. Талановитий студент не міг бути не поміченим доцентом Записочним І. П., завідувачем кафедри оптики, відомим нині вченим. Саме тому перспективному випускнику вузу пропонують працювати на рідній кафедрі спочатку лаборантом, старшим лаборантом, а згодом - асистентом. Логічним продовженням є роки навчання в аспірантурі (1960-1963).

Наукова тематика, яку розвивав Шимон Л. Л. полягала у вивченні непружних взаємодій повільних електронів з атомами лужних металів. Дані про такі взаємодії виявилися вкрай необхідними для розробки та створення нових джерел енергії – термоядерний синтез, МГД – генератори, термоелектронні перетворювачі енергії. Замовниками таких досліджень виявилися такі солідні установи як Інститут атомної енергії ім.Курчатова та цілий ряд інших установ. Звичайно, тодішня фізична науково-дослідницька база університету знаходилася в зародковому стані, а тому більшість питань техніки та методики експерименту приходилося розробляти з нульової позначки при відсутності досвіду, традицій і т.п. Але все це у Шимона Л.Л. компенсувалося бажанням, терпінням, оригінальністю технічних і методичних рішень, особливим станом духу в досягненні мети. Ці часи були особливі. Часи бурхливого зростання особистостей. Часи, коли виробничі конфліктні ситуації (не інтриги!!!) виникали через бажання понаднормово працювати в наукових лабораторіях.

Перший етап наукової роботи Шимона Л.Л. завершується захистом в 1966 році кандидатської дисертації “Ефективні перерізи збудження атомів лужних металів при зіткненнях з повільними електронами” в престижному Фізичному інституті ім. П.М. Лебедева АН СРСР м. Москва. Визначальним у дисертаційній роботі є пріоритетність даних з ефективних перерізів збудження атомів лужних металів та їх апроксимація за допомогою запропонованих дисертантом емпіричних формул. В подальшій своїй науковій роботі Л.Л. Шимон розвиває новий науковий напрям у фізиці електронних зіткнень Про вагомість цього напрямку свідчить успішний захист в 1985 році докторської дисертації “Збудження атомів металів з складною структурою незаповнених оболонок” на Вченій раді вказаного вище інституту під головуванням директора інституту, лауреата Нобелівської премії, академіка АН СРСР М.Г. Басова. Сьогодні наукові інтереси професора Шимона Л.Л. пов’язані з на-

уковим керівництвом дослідженнями процесів непружних взаємодій електронів з атомами та біомолекулами, процесів взаємодії лазерного випромінювання з атомами у вільному та зв'язаних станах, взаємодії ультрафіолетового випромінювання з біологічними рідинами, процесів та явищ в активних середовищах лазерів, механізмів утворення та розпаду озону стосовно проблеми навколишнього середовища.

Наукові здобутки проф.Шимона Л.Л. представлені у наукових працях, яких є понад 200, одноосібною монографією “Ефективні перерізи збудження та іонізації атомів рідкоземельних елементів” (Енергоатомиздат, Москва, 1994 р.). Як офіційний науковий консультант підготував трьох докторів наук (Опачко І.І., Малінін О.М., Суран В.В.), під його керівництвом захищено 7 кандидатських дисертацій, серед яких двоє іноземців - з Сирії та Іраку. В 1995 році проф.Шимон Л.Л. стає лауреатом Державної премії України в галузі науки і техніки. Закордонне визнання проф.Шимона Л.Л. як науковця проявляється у високому коефіцієнті цитованості його наукових праць, членстві в Американському фізичному товаристві та регіональному відділенні АН Угорщини, в присудженні звання “Соросівський професор” та номінації “Міжнародна людина року 1997-1998” Кембріджським автобіографічним центром (Англія).

Зростання Шимона Л.Л. як науковця йшло поряд з становленням його як педагога. Займаючи різні викладацькі посади, він розробив чимало програм та курсів, поставив відповідні лабораторні практикуми як з професійно-орієнтованих дисциплін, так і з курсів спеціалізації. Зокрема це відноситься до курсів “Основи радіоелектроніки”, “Теоретичні основи радіотехніки”, “Техніка фізичного експерименту”, “Прикладна спектроскопія”, “Фізика плазми” та інші. Був одним з авторів діючої з 1972 року в університетах країни програми курсу “Основи радіоелектроніки”.

З 1982 року Шимон Л.Л. стає завідувачем кафедри квантової електроніки та науковим керівником Проблемної науково-дослідної лабораторії фізики електронних зіткнень. І перші кроки на цих посадах виявилися проблемними та відповідальними, оскільки відбувається поділ Проблемної лабораторії. Велика частина найбільш здібних та перспективних співробітників, якої разом з науковою тематикою, лабораторним устаткуванням відходить у новостворене відділення Інституту ядерних досліджень АН УРСР. Для колективу кафедри та Проблемної лабораторії з'явилася реальна загроза зниження інтелектуального рівня, суттєвого звуження наукової тематики, появи дестабілізуючих конфліктів. І тут у повній мірі проявився талант керівника професора Шимона Л.Л. з такими його рисами як толерантність, інтелігентність, людяність, які в той же час поєднувалися з високою вимогливістю. Сьогодні показує, що дії професора Шимона Л.Л. були мудрими та далекоглядними. Свідченням цього є стабільний колектив кафедри та Проблемної лабораторії, який досяг незаперечних успіхів у навчальній та науковій роботі. Зокрема, тільки з 1990 року у колективі захищено чотири докторських дисертації.

Завдяки умінню працювати з людьми, створювати творчий клімат у колективі професору Шимону Л.Л. втретє з 1988 року довіряють керівництво фізичним факультетом, на якому йде подальше зростання та удосконалення навчально-виховного процесу, відкриваються нові спеціальності, ведеться плідна співпраця в рамках договорів про співдружність з вузами Румунії, Угорщини, Словаччини, встановлені результативні наукові контакти з багатьма вузами та науковими установами ближнього та дальнього зарубіжжя.

За вагомі здобутки в навчальній та науковій роботі проф.Шимону Л.Л. в 1991 році присвоєно звання “Заслужений працівник народної освіти України”, а в 1993 році обирається академіком Академії наук вищої школи України. За фаховим визнанням він стає членом методичної ради Міністерства освіти України, експертної комісії АН вищої школи України, Ради Західного наукового центру України, редакцій наукових журналів “Фізичні дослідження”, “Вісник Ужгородського Університету, Серія Фізика”, заступником голови спеціалізованої ради по захисту кандидатських дисертацій на фізичному факультеті УжДУ.

Вітаючи Людвика Людиковича з ювілеєм, редакція журналу “Вісник Ужгородського Університету, Серія Фізика”, його колеги, учні та вихованці зичать йому міцного здоров'я і всяких гараздів та подальшого творчого зростання.

*проф.Шафраньош І.І.,
заступник відповідального редактора
журналу “Вісник Ужгородського
Університету, Серія Фізика”*